

РОЗДІЛ 12 ВІЙСЬКОВЕ ПРАВО

УДК 340.114

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-11/128>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ, ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ТА ДЕРЖАВНОЇ СПЕЦІАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ТРАНСПОРТУ В РАМКАХ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

ORGANIZATIONAL AND LEGAL PRINCIPLES OF ACTIVITY OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE AND THE STATE SPECIAL TRANSPORT SERVICE AND NATIONAL GUARD OF UKRAINE

Григоренко Є.І., к.ю.н., доцент,
професор кафедри військового права

Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Фівкін П.М., начальник кафедри права, Національної безпеки та правової роботи

Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Корольов С.С., к.і.н., доцент,
начальник кафедри загальновійськових дисциплін

Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Іващенко С.М., доцент кафедри права Національної безпеки та правової роботи

Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Мороховський М.Л., доцент кафедри загальновійськових дисциплін

Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

У статті розглядаються організаційно-правові основи Збройних Сил України (надалі – ЗСУ), Державної спеціальної служби транспорту (надалі – ДССТ) та Національної гвардії України (надалі – НГУ). Передусім дослідження зосереджено на законодавчій базі, яка регулює діяльність цих установ, структурі управління та їх взаємодії з іншими державними структурами. У ньому міститься комплексний аналіз правових документів, нормативних актів, які визначають функціонування ЗСУ, ДССТ та НГУ. В наведеній статті підкреслюється важливість вказаних органів та розкривається питання, що одним із важливих аспектів функціонування ЗСУ, ДССТ та НГУ є правове регулювання їх взаємодії. Дослідження підкреслює важливість чітких законодавчих положень для забезпечення ефективності, безпеки та оперативної готовності цих ключових компонентів інфраструктури національної оборони України. Крім того, у дослідженні визначено проблеми реалізації організаційно-правових засад, такі як: питання неузгодженості окремих законодавчих актів, що стосуються функціонування цих структур; недостатньо чітке визначення меж повноважень між ЗСУ, ДССТ і НГУ; проблеми, що виникають під час виконання спільних операцій; необхідність модернізації організаційної структури цих інститутів у відповідь на новітні виклики безпеки, такі як гібридні війни, кіберзагрози та тероризм, також запропоновано потенційні шляхи вирішення для підвищення ефективності цих інститутів у захисті національних інтересів. У статті також розглядається значення міжнародного співробітництва та інтеграції Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту і Національної гвардії України у глобальні системи безпеки. Підкреслюється важливість стратегічного партнерства з НАТО та іншими міжнародними організаціями для посилення обороноздатності України. Особливу увагу приділено правовим аспектам співпраці, зокрема укладанню двосторонніх і багатосторонніх угод, проведенню спільних навчань і тренувань, а також участі в миротворчих місіях. Важливий розділ статті присвячений аналізу бюджету та фінансування оборонного сектору. Розглядаються питання ефективного використання фінансових ресурсів, проблеми корупції, а також необхідність підвищення прозорості та підзвітності у цій сфері. Наголошується на потребі впровадження сучасних методів управління ресурсами та оптимізації витрат для забезпечення максимальної ефективності ЗСУ, ДССТ та НГУ.

Ключові слова: Національна гвардія України, Збройні Сили України, Державна спеціальна служба транспорту, цивільно-військове співробітництво, організаційна структура, оборона країни, службово-бойова діяльність, транспортна безпека, оборонна політика.

This article examines the organizational and legal foundations of the Armed Forces of Ukraine and the State Special Transport Service. The study focuses on the legal framework that governs the operation of these institutions, the structure of command, and their interaction with other state entities. The article emphasizes the importance of these institutions, also reveals the question that one of the important aspects of the functioning of the Armed Forces of Ukraine and the DSST is the legal regulation of their interaction. It provides a comprehensive analysis of the legal documents, regulations, and policies that shape the functioning of both the AFU and the SSS. The research highlights the importance of clear legal provisions for ensuring the efficiency, security, and operational readiness of these key components of Ukraine's national defense infrastructure. Additionally, the study identifies challenges in the implementation of organizational and legal principles such as: issues of inconsistency of individual legislative acts concerning the functioning of these structures; insufficiently clear definition of the boundaries of authority between the Armed Forces and the DSST; problems arising during joint operations; the need to modernize the organizational structure of these institutions in response to the latest security challenges, such as hybrid warfare, cyber threats and terrorism, and proposes potential solutions for enhancing the effectiveness of these institutions in safeguarding national interests. The article also examines the importance of international cooperation and integration of the Armed Forces of Ukraine, the State Special Transport Service and the National Guard of Ukraine into global security systems. The importance of strategic partnership with NATO and other international organizations for strengthening Ukraine's defense capabilities is emphasized. Special attention was paid to the legal aspects of cooperation, in particular, the conclusion of bilateral

and multilateral agreements, joint exercises and training, as well as participation in peacekeeping missions. An important section of the article is devoted to the analysis of the budget and financing of the defense sector. Issues of effective use of financial resources, problems of corruption, as well as the need to increase transparency and accountability in this area are considered. Emphasis is placed on the need to implement modern methods of resource management and cost optimization to ensure maximum efficiency of the Armed Forces, DSST and NGU.

Key words: Armed Forces of Ukraine, State Special Transport Service, organizational structure, legal framework, national defense, military law, transport security, defense policy, Ukraine, National Guard of Ukraine.

Організаційно-правові засади діяльності Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту та Національної гвардії України є важливою складовою забезпечення національної безпеки та оборони країни. В умовах сучасних геополітичних викликів і загроз, які стоять перед Україною, ефективна організація і правове регулювання діяльності цих державних інститутів є критично важливими для збереження територіальної цілісності, безпеки та стабільності.

Збройні Сили України є основним елементом національної оборони та захисту держави від зовнішніх агресій, а також забезпечення внутрішньої безпеки під час надзвичайних ситуацій. Водночас, Державна спеціальна служба транспорту виконує важливу роль у забезпеченні безпеки та охорони стратегічно важливих транспортних комунікацій, які мають критичне значення для обороноздатності країни. В свою чергу, Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від кримінальних та інших протиправних посягань, охорони громадської безпеки і порядку та забезпечення громадської безпеки.

Правове регулювання діяльності ЗСУ, ДССТ та НГУ будеться на основі ряду законів, указів президента та постанов уряду, які визначають повноваження, структуру, завдання, матеріальне (грошове) забезпечення цих інститутів. Правові норми, що стосуються діяльності ЗСУ, ДССТ та НГУ, є результатом еволюції військової, правоохоронної та транспортної політики України, а також відповідають сучасним вимогам міжнародних стандартів у галузі безпеки та оборони.

Актуальність теми обумовлена необхідністю вивчення сучасних організаційно-правових засад функціонування ЗСУ, ДССТ та НГУ для підвищення ефективності їх діяльності, що безпосередньо впливає на здатність країни протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам. Водночас, з огляду на зміни у правовій та організаційній структурах, необхідна постійна адаптація цих інститутів до нових умов та викликів, що стає предметом цього дослідження.

Метою вказаного дослідження є аналіз організаційно-правових засад діяльності ЗСУ, ДССТ і НГУ, визначення ключових аспектів їх правового забезпечення та рекомендацій щодо удосконалення організаційної структури та функціональних обов'язків цих інститутів. Для досягнення цієї мети поставлено низку завдань: вивчити правову основу діяльності ЗСУ, ДССТ та НГУ, проаналізувати їх функціональні обов'язки і взаємодію, а також оцінити ефективність існуючої організаційної структури і правових норм.

Наукова новизна роботи полягає в комплексному дослідженні організаційно-правових засад службово-бойової діяльності ЗСУ, ДССТ та НГУ з акцентом на сучасні тенденції у сфері національної безпеки та оборони України. У роботі запропоновано низку рекомендацій щодо удосконалення законодавчої бази та організаційної структури цих інститутів з урахуванням досвіду країн НАТО та інших міжнародних організацій.

Збройні Сили України є ключовим елементом національної безпеки та оборони держави. Вони створені та функціонують на основі Конституції України, Закону України «Про Збройні Сили України» та низки інших нормативно-правових актів. Організаційно, ЗСУ поді-

ляються на три основні складові: Сухопутні війська, Військово-морські сили та Повітряні сили, кожен з яких має свої функціональні обов'язки та структуру управління [1, с. 16].

Згідно з чинним законодавством, командування ЗСУ здійснює Генеральний штаб, який підпорядковується Міністру оборони України. Окрім цього, важливою частиною організаційної структури є оперативні командування, що координують діяльність військових частин на території України. Організаційно-правові основи діяльності ЗСУ регулюються рядом актів, зокрема, Законом України «Про оборону України» та «Про військовий обов'язок і військову службу», а також міжнародними угодами та договорами, учасником яких є Україна, зокрема, угодами в межах НАТО, що визначають стандарти військової організації та взаємодії [2, с. 48].

Збройні Сили України є основною складовою національної безпеки країни, і їх діяльність регулюється конституційними та законодавчими нормами, які забезпечують ефективне функціонування цих структур у мирний та воєнний час. Закон України «Про Збройні Сили України» визначає організацію, структуру та функції ЗСУ, а також основні принципи їх діяльності.

Ключовим органом управління ЗСУ є Генеральний штаб, який здійснює оперативне управління всіма видами ЗСУ. Генеральний штаб підпорядковується Міністру оборони України, що визначає основні стратегічні напрями розвитку та функціонування збройних формувань. Водночас оперативне командування, яке включає оперативні командування, забезпечує координацію діяльності ЗСУ на території країни та за її межами, в тому числі під час міжнародних місій та навчань. Це дозволяє забезпечити високий рівень оперативної готовності військових підрозділів для виконання завдань в умовах військових загроз.

Збройні Сили України також відіграють важливу роль у забезпеченні стабільності під час надзвичайних ситуацій, що потребують оперативного втручання військових частин. Окрім виконання військових завдань, ЗСУ активно залучаються до миротворчих місій, участі у міжнародних операціях з підтримання миру та стабільності, а також у заходах з ліквідації наслідків природних катастроф чи техногенних аварій.

Управлінська структура ЗСУ включає також органи забезпечення, які відповідають за забезпечення військових частин усім необхідним для виконання завдань: відповідною технікою, матеріально-технічними засобами, грошовим забезпеченням, а також організацію навчання та підготовки особового складу військовослужбовців.

Зміцнення організаційно-правових засад діяльності ЗСУ вимагає врахування сучасних викликів, зокрема, розвитку військових технологій, новітніх методів ведення бойових дій, а також інтеграції в міжнародні оборонні структури, такі як НАТО. Відповідно, є необхідність постійного вдосконалення законодавчих актів, які регулюють діяльність ЗСУ, зокрема в частині модернізації організаційної структури, а також у зміцненні правової відповідальності за порушення стандартів безпеки та міжнародного гуманітарного права [8, с. 127].

Залучення нових технологій, таких як інформаційні системи для управління та моніторингу, а також розвиток зв'язку між різними органами безпеки держави, потребують комплексних змін в організаційній структурі ЗСУ. У цьому контексті важливо забезпечити гнучкість структури та швидкість реагування на загрози, що вимагає оновлення правових норм і документів, які визначають

оперативні і стратегічні завдання для всіх рівнів командування ЗСУ.

Важливо зазначити, що ЗСУ функціонують не лише в умовах військових конфліктів, але й активно залучені до миротворчих місій, реагування на надзвичайні ситуації та підтримання правопорядку в державі, що потребує зміцнення правових основ їх діяльності [10, с. 117].

Державна спеціальна служба транспортує спеціалізованим військовим формуванням, що входить до системи Міністерства оборони України, призначеним для забезпечення стійкого функціонування транспорту в мирний час та в особливий період. Основними завданнями ДССТ є: технічне прикриття, відбудова, встановлення загороджень на об'єктах національної транспортної системи України з метою забезпечення діяльності ЗСУ та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України; будівництво та ремонт у мирний час і в умовах воєнного стану нових та підвищення строку експлуатації і пропускної спроможності діючих об'єктів національної транспортної системи; відбудова транспортних комунікацій, порушених унаслідок надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, аварій і катастроф; охорона об'єктів національної транспортної системи України в мирний час і в особливий період; виконання інших завдань, пов'язаних із участю в обороні держави та забезпеченням ефективного функціонування національної транспортної системи України.

ДССТ виконує свої функції відповідно до Законів України «Про транспорт» та «Про Державну спеціальну службу транспорту». ДССТ тісно взаємодіє з іншими державними органами, зокрема з органами безпеки і правоохоронними структурами, а також із Міністерством оборони України, що підкреслює важливість ДССТ в забезпеченні безпеки національного транспорту під час військових операцій та в мирний час [11, с. 47].

Державна спеціальна служба транспорту виконує відповідну роль у забезпеченні національної безпеки України, особливо в аспектах транспортування стратегічно важливих вантажів, а також забезпечення безпеки критичних транспортних комунікацій.

ДССТ входить до системи Міністерства оборони України, а також підпорядковується Міністерству інфраструктури України та має специфічну організаційну структуру, яка включає підрозділи, що забезпечують виконання завдань у різних галузях транспорту: залізничному, автомобільному, авіаційному та водному. Вказаний орган бере участь у забезпеченні діяльності критичних об'єктів інфраструктури, таких як нафтогазопроводи, енергетичні мережі, стратегічні військові об'єкти, а також у забезпеченні безпеки транспортних перевезень для Збройних Сил України та інших силових структур.

Однією з ключових функцій ДССТ є забезпечення безпеки перевезень для військових потреб, що охоплює транспортування боєприпасів, техніки та інших стратегічних вантажів, які необхідні для обороноздатності країни. В умовах сучасних військових конфліктів, таких як гібридна війна, захист транспорту, що забезпечує постачання військових підрозділів та логістичну підтримку, набуває особливої важливості. Тому ДССТ повинна діяти в умовах постійних загроз та оперативно реагувати на ситуації, які потребують оперативних рішень у сфері безпеки транспорту [4, с. 67].

Важливим аспектом діяльності ДССТ є також її взаємодія з іншими структурами, зокрема, з Міністерством оборони України, Національною гвардією України, Службою безпеки України та органами митного контролю. Координація між цими структурами забезпечує комплексний підхід до забезпечення безпеки транспорту, а також дає змогу уникати дублювання функцій та оптимізувати ресурси для ефективного виконання завдань.

У зв'язку з підвищенням рівня загроз, які виникають у зв'язку з міжнародною ситуацією, та зростаючими вимогами до організації логістики, ДССТ повинна регулярно оновлювати свої нормативно-правові документи та адаптуватися до нових вимог безпеки. Важливо також урахувати розвиток новітніх технологій у сфері транспорту, таких як автоматизація транспортних систем, використання дронів, а також впровадження нових засобів захисту та контролю за вантажами, які транспортуються [14, с. 36].

З огляду на викладене, важливим є удосконалення організаційно-правової структури ДССТ, включаючи її функціональні повноваження, а також забезпечення відповідних правових механізмів для ефективного виконання завдань. Це потребує перегляду існуючих законодавчих актів та вдосконалення координації між державними і приватними структурами в контексті управління національними транспортними ресурсами, що є невід'ємною частиною національної безпеки України.

Національна гвардія України є важливим елементом системи національної безпеки та оборони України, головною метою якого є захист держави та її громадян, забезпечення громадського порядку і правопорядку в державі. Організаційно-правові засади діяльності НГУ визначені Конституцією України, Законом України «Про Національну гвардію України» та іншими нормативно-правовими актами, які регулюють її діяльність, забезпечуючи підготовку, функціонування та виконання завдань за призначенням.

НГУ є військовим формуванням з правоохоронними функціями, підпорядкованим Міністерству внутрішніх справ України. Організаційна структура НГУ складається з командування, територіальних об'єднань, військових частин і підрозділів спеціального призначення. НГУ має підрозділи, які можуть виконувати різні функції – від забезпечення громадського порядку до участі у спеціальних операціях. Основними функціями НГУ є: захист конституційного ладу України, цілісності її території від спроб зміни їх насильницьким шляхом; охорона громадської безпеки і порядку, забезпечення захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян; участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадської безпеки і порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів, що створюють небезпеку для життя та здоров'я громадян; забезпечення охорони органів державної влади; охорона ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів; охорона об'єктів критичної інфраструктури; охорона спеціальних вантажів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України; охорона дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні; охорона центральних баз матеріально-технічного забезпечення Міністерства внутрішніх справ України; охорона підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державних резервів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України; участь у здійсненні заходів, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також заходів щодо недопущення масового переходу державного кордону з території суміжних держав; участь у спеціальних операціях із знешкодження озброєних злочинців, у боротьбі з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника), припиненні діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій на території України, а також у заходах, пов'язаних із припиненням терористичної діяльності; участь у припиненні масових заворушень; участь у відновленні конституцій-

ного правопорядку у разі здійснення спроб захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, у відновленні діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування; участь у ліквідації наслідків надзвичайних або кризових ситуацій на об'єктах, що нею охороняються; участь у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану; участь у виконанні завдань територіальної оборони; оборона важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, переліки яких визначаються Президентом України, Кабінетом Міністрів України, центральних баз матеріально-технічного забезпечення Міністерства внутрішніх справ України; участь у припиненні групових протиправних дій осіб, узятих під варту, засуджених, а також ліквідації наслідків таких дій в установах попереднього ув'язнення, виконання покарань [15, с. 2].

Одним із важливих аспектів функціонування ЗСУ, ДССТ та НГУ є правове регулювання їх взаємодії. В умовах кризових ситуацій, зокрема, в умовах війни або надзвичайних ситуацій, ефективна взаємодія між цими інститутами є критично важливою для забезпечення безпеки та стабільності в державі.

Відповідно до діючого законодавства ЗСУ, ДССТ та НГУ мають чітко визначені функціональні обов'язки, але їх діяльність не обмежується лише межами власних повноважень. Так, у разі потреби, ЗСУ можуть забезпечувати охорону стратегічних об'єктів транспорту, тоді як ДССТ може здійснювати перевезення військових вантажів або супроводжувати військові колони. Однак для ефективного виконання таких завдань необхідна чітка координація між цими структурами [9, с. 49].

Взаємодія між Збройними Силами України, Державною спеціальною службою транспорту та Національною гвардією України є ключовим елементом забезпечення національної безпеки, оскільки забезпечує ефективну логістичну підтримку військових операцій і критичних транспортних перевезень у ситуаціях надзвичайного характеру, а також в умовах війни [10, с. 118].

Однією з основних функцій цієї взаємодії є забезпечення безперервного, своєчасного та безпечного транспортування військових вантажів, боєприпасів, техніки та особового складу. У цьому контексті важливо забезпечити координацію між ЗСУ і ДССТ на відповідних рівнях, адже навіть незначні збої в організації перевезень можуть суттєво вплинути на успішність виконання військових завдань, особливо під час бойових дій або у ситуаціях, коли потрібно швидко реагувати на загрози.

Збройні Сили України, ДССТ та НГУ спільно розробляють планування стратегічних перевезень та їх безпеку в умовах гібридних загроз або надзвичайних ситуацій. Важливою складовою взаємодії є організація і проведення спільних навчань та тренувань, які дозволяють відпрацювати алгоритми взаємодії та оперативної координації під час виконання завдань.

Одним із ключових аспектів цієї взаємодії є спільне забезпечення захисту транспортної інфраструктури та вантажів. Ситуація в країні, особливо в умовах війни, показала, що безпечне перевезення стратегічних вантажів є важливою складовою обороноздатності країни. ДССТ відповідальна за збереження транспортних комунікацій, що включає залізниці, автошляхи, авіаційні перевезення та водний транспорт, тоді як ЗСУ і НГУ повинні гарантувати безпеку цих об'єктів від зовнішніх і внутрішніх загроз [6, с. 75].

У зв'язку з розвитком новітніх технологій і тенденцією до інтеграції транспортних мереж у міжнародну систему, важливо також забезпечити рівень взаємодії з міжнародними органами. Зокрема, участь у міжнародних миротворчих місіях, які потребують організації ефективної логістики та координації між різними державами, вимагає тісної співпраці між ЗСУ та ДССТ. Важливими аспектами

цієї взаємодії є також забезпечення відповідності міжнародним стандартам безпеки перевезень та виконання вимог міжнародних договорів [7, с. 54].

Для забезпечення ефективної взаємодії важливо удосконалити правові норми, які регулюють діяльність обох інституцій, зокрема, вдосконалити нормативно-правові акти, що визначають процедури взаємодії між ними. Зокрема, слід розробити детальніше регулювання перевезень під час надзвичайних ситуацій, що включатиме чітке визначення відповідальності та процедур, які необхідно дотримуватися для забезпечення максимальної безпеки і оперативності [6, с. 43].

Загалом, ефективна взаємодія між Збройними Силами України та Державною спеціальною службою транспорту є важливим елементом забезпечення національної безпеки в умовах глобальних загроз. Вона дозволяє не лише оперативно і безпечно перевозити вантажі, але й гарантує стабільність функціонування критичних інфраструктурних об'єктів, що є ключовими для обороноздатності країни.

Завдяки наявності відповідних законів, визначаються основи правової взаємодії між цими органами, а також механізми спільної роботи під час виконання спеціальних завдань. Проте, аналіз правової бази показує необхідність удосконалення організаційно-правових засад взаємодії, особливо в умовах модернізації оборонної стратегії та інтеграції в європейські та міжнародні структури [12, с. 65].

Незважаючи на наявність правового регулювання діяльності ЗСУ, ДССТ та НГУ існують низка викликів, які потребують подолання. Одним з основних є питання неузгодженості окремих законодавчих актів, що стосуються функціонування цих структур. Крім того, певною проблемою є недостатньо чітке визначення меж повноважень між ЗСУ та ДССТ, а також проблеми, що виникають під час виконання спільних операцій.

Ще однією важливою проблемою є необхідність модернізації організаційної структури цих інститутів у відповідь на новітні виклики безпеки, такі як гібридні війни, кіберзагрози та тероризм. Потреба у розвитку правового регулювання в цій сфері також зумовлена інтеграцією України в міжнародні оборонні структури, такі як НАТО, що вимагає адаптації законодавства до міжнародних стандартів [13, с. 93].

З метою удосконалення організаційно-правових засад діяльності ЗСУ, ДССТ та НГУ необхідно провести низку реформ, спрямованих на поліпшення взаємодії між цими інститутами, а також на гармонізацію національного законодавства з міжнародними стандартами. Перш за все, необхідно оновити законодавчу базу, зокрема доповнити закони відповідними нормами, які б визначали чіткі механізми взаємодії між ЗСУ, ДССТ та НГУ, а також модернізувати систему командування та координації в умовах надзвичайних ситуацій.

Слід також врахувати досвід країн НАТО та інших міжнародних партнерів України, які мають розвинену структуру взаємодії між різними органами, що відповідають за безпеку транспорту та національну оборону. Використання кращих практик може значно підвищити ефективність роботи ЗСУ, ДССТ та НГУ [14, с. 38].

Правова основа діяльності наведених органів забезпечена цілою низкою законів та нормативно-правових актів, таких як Закони України «Про Збройні Сили України», «Про спеціальні служби транспорту», «Про оборону України», «Про Національну гвардію України», а також міжнародними договорами та угодами, що визначають загальні принципи співпраці в межах національної та міжнародної безпеки. Однак, існуючий правовий режим потребує вдосконалення, зокрема через уточнення меж повноважень і функціональних обов'язків між ЗСУ, ДССТ та НГУ, що дозволить забезпечити ефективну взаємодію між цими структурами в умовах надзвичайних ситуацій.

Основними викликами, що стоять перед організаційно-правовими засадами діяльності ЗСУ, ДССТ та НГУ, є необхідність узгодження законодавчих актів та поліпшення координації між цими органами. Крім того, важливими є питання адаптації правового регулювання до сучасних викликів, таких як гібридні загрози, кібербезпека та тероризм, що вимагає прийняття нових законодавчих ініціатив і реформ.

Для покращення ефективності діяльності ЗСУ, ДССТ та НГУ важливо сприяти гармонізації національної правової системи з міжнародними стандартами, зокрема в рамках НАТО, а також застосовувати кращі практики з країн-

партнерів, які мають досвід у сфері оборони та транспорту. Це дозволить не лише зміцнити національну безпеку, а й підвищити рівень інтеграції України в міжнародні оборонні структури.

Таким чином, удосконалення організаційно-правових засад діяльності ЗСУ, ДССТ та НГУ є вкрай важливим для забезпечення національної безпеки країни в умовах сучасних глобальних загроз. Важливо продовжувати роботу над розвитком та удосконаленням законодавства, яке забезпечить ефективну взаємодію між цими ключовими інститутами національної оборони та транспорту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про Збройні Сили України: Закон України від 6 грудня 1991 р. № 1934-XII / *Відомості Верховної Ради України*, 1992, № 16, ст. 203.
2. Про оборону України: Закон України від 6 грудня 1991 р. № 1932-XII / *Відомості Верховної Ради України*, 1992, № 16, ст. 204.
3. Про спеціальні служби транспорту: Закон України від 19 листопада 1999 р. № 1213-XIV / *Відомості Верховної Ради України*, 2000, № 1, ст. 3.
4. Про транспорт: Закон України від 5 квітня 1994 р. № 2344-XII / *Відомості Верховної Ради України*, 1994, № 23, ст. 173.
5. Постанова Кабінету Міністрів України: Про затвердження Положення про Державну спеціальну службу транспорту № 796 від 16 червня 1997 року. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/873/2004#Text> (дата звернення: 20.10.2024).
6. Постанова Кабінету Міністрів України: Про затвердження Порядку організації військових перевезень № 344 від 17 травня 2017 року. URL <https://ips.ligazakon.net/document/RE24194?ap=1> (дата звернення: 20.10.2024).
7. Про затвердження стратегії національної безпеки України : Указ Президента України від 14 вересня 2021 року. № 392/2021.
8. Про затвердження Военної доктрини України : Указ Президента України від 20 травня 2015 року. № 255/2015
9. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996. / *Відомості Верховної Ради України*, № 30. Ст. 141.
10. Герасимов, В. М. Правові аспекти організації національної безпеки України в умовах гібридних загроз. *Вісник юридичної академії*. 2020. № 4. С. 115–123.
11. Мельничук, С. В. Взаємодія органів оборони України: правові та організаційні аспекти. *Право і суспільство*. 2019. № 3. С. 45–52.
12. Савченко, В. О. Міжнародні стандарти у сфері оборони та їх вплив на організацію Збройних Сил України. *Юридичний вісник України*. 2018. № 10. С. 61–68.
13. Кучер, В. А. Еволюція правового статусу Збройних Сил України: історія, сучасність, перспективи. *Науковий вісник Національної академії оборони України*. 2021. № 2. С. 87–95.
14. Харченко, Л. І. Трансформація організаційно-правового забезпечення оборонної діяльності в Україні. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2022. № 5. С. 34–42.
15. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 № 876-VII : станом на 27 черв. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>